

СПРАВА «ГОРДЕЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF GORDYEV v. UKRAINE)

(Заява № 14335/18)

Стислий виклад рішення від 11 вересня 2025 року

27 березня 2015 року заявника затримали за підозрою у вбивстві співробітника Служби безпеки України. Жовтневий районний суд міста Маріуполя обрав йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, посилаючись на тяжкість злочину, у вчиненні якого він обвинувачувався, і зазначаючи, що, перебуваючи на волі, він міг перешкоджати кримінальному провадженню у справі, впливати на свідків, сховати зброю та боеприпаси або використати їх у подальшій злочинній діяльності, або переховуватися. Строк тримання заявника під вартою неодноразово продовжувався судами, які не наводили більше деталей під час обґрунтування своїх ухвал, лише зазначали, що раніше визначені підстави для тримання під вартою продовжували існувати. 01 березня 2016 року обвинувальний акт разом із матеріалами справи були передані до суду першої інстанції для розгляду. Через відводи суддів, розгляд провадження не розпочинався до 01 серпня 2017 року. У період із серпня 2017 року до травня 2021 року суд першої інстанції відкладав засідання більше ніж двадцять разів, головним чином, у зв'язку з неявкою потерпілих або захисників інших обвинувачених до суду. Згідно з твердженнями представника заявника, заявника призвали до збройних сил з огляду на агресію Росії проти України. 06 червня 2022 року заявник загинув у районі ведення бойових дій. 02 серпня 2022 року суд першої інстанції зупинив розгляд кримінальної справи у зв'язку зі смертю заявника та мобілізацією інших обвинувачених до збройних сил. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктами 1 та 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на тривалість тримання його під вартою, за пунктом 1 статті 6 Конвенції на тривалість кримінального провадження щодо нього, за пунктами 1 та 2 статті 6 Конвенції на стверджувану відсутність незалежності та безсторонності у національних судів, які розглядали його справу, та на стверджуване порушення презумпції невинуватості. Європейський суд визнав, що мати та син заявника мають законний інтерес у забезпеченні продовження розгляду заяви від імені померлого заявника та мають право продовжити розгляд його скарг в Європейському суді, а колишня дружина такого права не має. Розглянувши скарги заявника, Європейський суд зазначив, що заявника затримали 27 березня 2015 року і тримання його під вартою тривало до 07 травня 2019 року, після чого було замінене на цілодобовий домашній арешт, який тривав до 04 липня 2019 року. Однак Європейський суд зауважив, що строк тримання заявника під вартою було продовжено низкою ухвал, постановлених судами за стандартним зразком. Зазначених міркувань достатньо для висновку, що, використовуючи стандартну формулу, яка лише перелічувала підстави для тримання під вартою без

урахування конкретних фактів справи заявника, національні суди не навели «відповідних» та «достатніх» підстав для обґрунтування необхідності продовження та загальної тривалості тримання заявника під вартою. Отже, було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції. Щодо скарги заявника на тривалість кримінального провадження щодо нього Європейський суд зазначив, що загальний період провадження у справі заявника, яке тривало з дати його затримання до дати його смерті, становить сім років і два місяці в одній інстанції. Розглянувши всі наявні у нього матеріали і, зокрема, беручи до уваги той факт, що у кримінальному провадженні щодо заявника не вживалося жодних дій у період з 01 березня 2016 року до 01 серпня 2017 року, а розгляд справи характеризувався численними відкладеннями засідань, за які не міг нести відповідальність заявник, Європейський суд дійшов висновку, що згадана скарга свідчить про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції. Щодо скарги заявника на стверджувану відсутність незалежності та безсторонності національних судів, які розглядали його справу, та стверджуване порушення презумпції невинуватості Європейський суд зазначив, що з огляду на смерть заявника обґрунтованість «кримінального обвинувачення» у розумінні статті 6 Конвенції встановлено не було, і не було інформації, чи бажали спадкоємці заявника продовжувати кримінальне провадження, щоб виправдати його. З огляду на той факт, що кримінальне провадження було зупинено судом першої інстанції, ця скарга вбачалась передчасною. Також, Європейський суд взяв до уваги аргумент Уряду, що заявник, коли був живим, не скористався доступними йому кримінально-правовими або цивільно-правовими засобами юридичного захисту, щоб дотриматися вимоги щодо вичерпання національних засобів юридичного захисту. Європейський суд, посилаючись на наявні у нього матеріали, які вказували, що спадкоємці заявника не намагалися порушити це питання на національному рівні після смерті заявника, відхилив цю частину заяви відповідно до пунктів 1 та 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1.Оголошує прийнятними скаргу за пунктом 3 статті 5 Конвенції на тривалість тримання заявника під вартою та скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції на тривалість кримінального провадження щодо нього, а решту скарг у заяві — неприйнятними;

2. Постановляє, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції;

3. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;

4. Постановляє, що:

(а) упродовж упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити спадкоємцям заявника, пані Людмилі Іванівні Гордєєвій та пану Дамиру Денисовичу Гордєєву, 3 400 (три тисячі чотиреста) євро спільно, та додатково суму

будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, ця сума, яка має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

5. Відхиляє решту вимог щодо справедливої сатисфакції.